

• VELANA SREDI STABILIZACIJE

Manj zaposlenih – več zaves

Zaveze tovarne Velana lepšajo marsikatero stanovanje, pa tudi mnoge poslovne in druge prostore, saj kar polovico zaves v Jugoslaviji napravijo oni. Še do pred dvema letoma so izdelovali le lahke sintetične zaveze, lani so svoj izbor popestrili še z dekorativnimi, prihodnje leto pa bodo pričeli vzorčiti dekorativne zaveze. Z daj namreč delajo le enobarvne. Pletene in tkane zaveze izdelujejo na najsodobnejših strojih, kar jih je v tem trenutku mogoče dobiti v Evropi. Od leta 1969 dalje so v zavodu novih proizvodnih obratov in posodobitev obstoječih vložili okoli 360 milijonov dinarjev, pri tem pa niso imeli nobenih posojil. Ta njihova denarna neodvisnost jim bo brez dvoma prišla prav v naslednjem srednjeročnem obdobju, ko nameravajo dokončati še četrto, to je zadnjo fazo gradnje.

Letošnji polletni rezultati gospodarjenja v Velani so bili zelo dobri. Celotni prihodek so v primerjavi z istim obdobjem lani povečali za četrtno, medtem ko se je dohodek, predvsem zaradi izdelave večjih količin, bolj kakovostnih vrst zaves, povečal kar za nekoliko manj kot 36 odstotkov. V prvi polovici leta so sprejeti letni načrt glede količine zaves izpolnili 48 odstotno. Izdelali so pet milijonov tristo tisoč kvadratnih metrov zaves, kar je devet odstotkov več kot v enakem času lani. V skladu z resolucijo in družbenim dogovorom so osebne dohodke povišali za 24 odstotkov, tako da je povprečni osebni dohodek na zaposlenega v prvih šestih mesecih letošnjega leta znašal 8.700 dinarjev. Te res dobre gospodarske rezultate pa so dosegli z dvema odstotkoma

manj zaposlenih kot v prvem polletju lani.

Z dobavo surovin doslej niso imeli težav, čeprav tudi oni ne morejo shajati brez uvoženih. Za uvoz dvajset odstotkov surovin morajo letno odšteti okoli dva milijona in pol dolarjev. Z izvo-

Obenem pa iščejo način, kako uvožene surovine nadomestiti z domačimi.

S težavami glede deviz pa se, kot je povedal direktor Velane Andrej Lasič, spoprijemajo tudi oni. Predvsem zato, ker se odloki tako hitro spreminjajo, da ne vedo, koliko deviz, ki jih sicer pridobijo sami, lahko tudi uporabijo. Če bi za te spremembe zvedeli pravočasno, bi jih seveda lahko upoštevali vsvojih načrtih, kar pa zdaj ne morejo.

Glavni problem Velane pa je vendar v povečanju produktivnosti in boljšem izkoriščanju strojev. Delo v tkalnici, v kateri delajo sami moški, poteka v štirih izmenah. Da bi obdržali dobre delavce, jim nudijo razne ugodnosti. Posebno nagrajujejo njih izmerno in nočno delo, zelo poceni lahko ti delavci letujejo v njihovih počitniških hišicah in imajo možnost dobiti stanovanjsko posojilo.

Tudi njihov sistem nagrajevanja je zelo spodbuden, saj je le polovica osebnega dohodka določen že naprej. Vse drugo je gibljivo del, ki je odvisen od skupnega uspeha podjetja, dosežkov skupne in delavca samega. Pomanjkljivost pa je v tem, je pojasnila vodja gospodarsko-računske službe Hilda Burkelja, da še niso odkrili način, kako oceniti prispevek posameznika tudi v režijskih službah.

S podatki, ki jih potrebuje delavec za samopravno odločanje, pa tudi z drugimi dogodki v kolektivu, seznanjajo vse zaposlene v Velani prek svojega glasila enkrat na teden. Ta izhaja vsak petek na najmanj štirih straneh in prinaša res zadnje vesti. Jože Praprotnik, ki ima na skrbi Velanino glasilo, se spominja, da so ga pred časom izdajali enkrat mesečno, s čimer pa niso bili zadovoljni, saj so bile objavljene vesti že zdavnaj zastarele.

DARJA JUVAN

• PRVO POLLETJE V GRADISU

Ugodni poslovni rezultati

Letos so se dogodile in se še dogajajo večje spremembe v našem gospodarstvu. Dokaj ostri so ukrepi, ki posegajo v delitev dohodka, predvsem na področju osebnih dohodkov in skupne porabe. Poleg junjske devalvacije dinarja v odnosu do tujih valut je v pripravi nov paket stabilizacijskih ukrepov, ki bo posegel v področje kreditne politike.

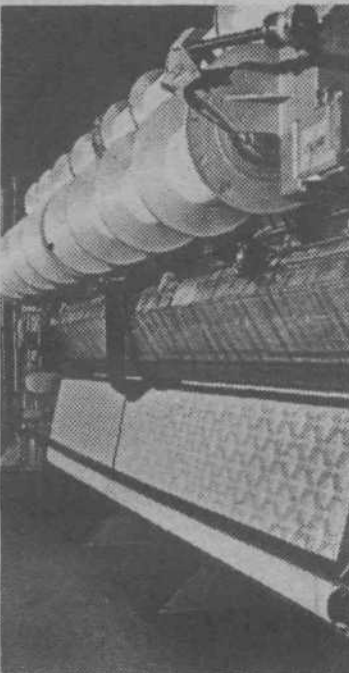
Vse to je seveda že vplivalo tudi na poslovanje v Gradisu. Celotni prihodek se je povečal za 21 % in znaša 3.754 milijonov din, kar pa je 45 % letošnjega plana. Materialni stroški proizvodnje so se v primerjavi z lanskim letom povečali za 20 % in predstavljajo 69,5 % celotnega prihodka. Ker so se materialni stroški povečali nekoliko manj, kot se je povečal celotni prihodek, je povečanje dohodka nekoliko večje in znaša 1.078 milijonov din.

Osebnih dohodki so dosegli 465 milijonov din in so za 13 % višji od lani. V Gradisu so osebni dohodki razporejeni skladno z dogovorom o uresničevanju družbene usmeritve razporejanja dohodka v letošnjem letu. Gradis ima za 20 milijonov din višje dohodeke kot izplačane osebne dohodke. Realni osebni dohodki so se zaradi visokega porasta življenjskih stroškov zmanjšali za okoli 10 %.

Produktivnost se je nominalno povečala za 24 %, vendar je pri sedanjem povečanju cen realni dvig produktivnosti 1 % in za toliko zaostaja tudi za planirano produktivnostjo. Tudi ekonomičnost se je v primerjavi z lanskim polletnim obdobjem izboljšala, še vedno pa nekoliko zaostaja za planirano ekonomičnostjo.

Iz vseh teh podatkov je razvidno, da so v Gradisu v prvem polletju letošnjega leta uspešno poslovali. Na osnovi poročil in predlogov pa pričakujejo, da bodo v drugem polletju dosegli nekoliko slabše rezultate, toliko bolj, ker grozi pomanjkanje nekaterih osnovnih materialov. Zato se v Gradisu vsi zavedajo, da bo do konca leta potrebno še bolj skrbeti za čimboljše poslovanje, zmanjševanje stroškov in dvigovanje ekonomičnosti, kar bodo le tako lahko dosegli cilje, postavljene v gospodarskem načrtu za letošnje leto.

C. PAVLIN

zom zaves — njihov delež je v celotni Velanini proizvodnji le pet odstotkov — predvsem v dežele Bližnjega vzhoda, pa lahko pokrijejo le polovico potreb po devizah. Zato morajo preostanek poiskati drugje. Povezujejo se z drugimi jugoslovanskimi tekstilci, svoj denar pa vlagajo tudi v dejavnosti — na primer v turistično — ki prinašajo devize.

• VISOKO PRIZNANJE DELAVCEM JULONA

Po pravi poti prek težav

Za izjemne dosežke pri razvijanju in utrjevanju samoupravnih družbenih odnosov so delavci

delovne organizacije Jugotekstil — Julon dobili priznanje Zveze sindikatov Slovenije.

IZ DELOVNIH KOLEKTIVOV

Letos mineva 30 let od takrat, ko so delavci prevzeli v svoje roke upravljanje Papirnice Vevče. O tem govori spominska plošča pred vhodom v tovarno, kjer je zapisano: »Geslo Marxa — Lenina Tovarno delavcem uresničeno v Titovi Jugoslaviji. Vevče, dne 17. IX. 1950.« Prvi delavski svet je štel 60 članov. Iz zapisnikov in drugih gradiva je razvidno, da je bil delavski svet zelo agilen in je reševal množico problemov in nalog, ki so bile v njegovi moči.

Pomanjkanje stanovanj je pereč problem ne le v Ljubljani in Sloveniji, temveč v vsej domovini. V Gradisu rešujejo stanovanjsko problematiko na dva načina: z dodeljevanjem posojil za individualno gradnjo, oziroma za nakup stanovanja in z dodeljevanjem stanovanj v družbeni lasti. 70 % stanovanjskega dinarja je namenjeno posojilom in 30 % nakupu stanovanj. S takšno politiko je Gradis do letos kupil za svoje delavce 814 stanovanj, kar pomeni, da ima vsak deseti zaposleni družbeno stanovanje, ki ga je kupil. Gradis. Od delavcev, ki jim je bilo dodeljeno družbeno

stanovanje, jih je v delovnem razmerju pri Gradisu še 75,9 %.

Visoke cene bencina so začele spreminjati tudi navade lastnikov avtomobilov. Potovanje po cestah, zlasti še na daljše razdalje, je postalo že kar dosti drago. No, oblika varčevanja z gorivom pa je prevoz avtomobilov z avto vlaki. Kako narašča zanimanje za tak prevoz, kaže podatek, da so z avto vlaki letos samo med Ljubljano in Beogradom ter Splitom in Kardeljevim prepeljali kar 81 % več avtomobilov kot lani. Samo v letošnjih prvih sedmih mesecih so npr. v Ljubljani naložili 4.716 avtomobilov na avto vlake proti Beogradu, lani pa le 2.605.

Letos so v glasilu delavcev SOZD Emona E — Informator prvič organizirali akcijo »Iščemo naj hotel Emona«. V dveh mesecih so obiskali deset Emoninih hotelov. Ocenjevali so ponudbo, ustrežljivost, prijaznost, čistočo in kakovost, vse seveda z očmi gostov. Na prva štiri mesta so se uvrstili naslednji hoteli: Holiday Inn Ljubljana, hotel Slon in Grand hotel Union Ljubljana in hotel Bernardin Portorož.

cp

Vrhovni komandant NOV in POJ Josip Broz — Tito pregleduje enote 26. divizije na Visu 12. septembra 1944. Na sliki levo od maršala Božo Božović, komandant 26. udarne dalmatinske divizije, v sestavi katere je bila tudi III. prekomorska brigada — Stane Bobnar je bil tedaj po Titovem ukazu komisar te brigade

• SREČANJE Z MARŠALOM 15. JUNIJA 1944 NA VISU

Nepozabno doživetje

Stane Bobnar je bil ob napadu na Drvar borec v političnem oddelku IX. dalmatinske divizije. Tisti dan, ko so Nemci spustili padalce in napadli vrhovni štab, je bil pri nekem bataljoni v Livnju. Takoj se je vrnil v štab divizije, kjer je zvedel, da se je začela splošna nemška ofenziva. Nemci so obkolili vsa področja okoli Tičeva, kjer je bil takrat štab XIII. korpusa, misleč, da se je maršal zatekel tjakaj.

Ofenziva je trajala deset dni in Nemci so okoli Jedovika sklenili obroč. »Toda naše enote so prebile obroč in se vrstile na Tičevo. Tam pa je bilo vse požgano,« se spominja Stane Bobnar. »In prav takrat sem prejel sporočilo, da se moramo takoj odpraviti na Vis.«

Z dvanaestimi kurirji, ki so mu bili dodeljeni za spremstvo, se je prebijal prek zasedenih območij, ki so jih nadzorovali Nemci, ustaši in četniki, del poti pa so prehodili tudi po osvobojenem ozemlju. Prebijali so se prek Dinare in Mosječa vse do morja. Od tam so se s čolnom prepeljali na otok Drvenik, kjer jih je čakala ladja naše mornarice, ki je imela zvezo z Visom.

Petnajstega junija 1944 se je Stane Bobnar izkrcal na Visu, kjer je bil takrat vrhovni štab. Tam se je javil sekretarju oblastnega partijskega komiteja za Dalmacijo Vicku Krstuloviću, ki ga je takoj napotil v hrib, v katerem se je v neki votlini zadrževal vrhovni štab.

Za Stanetom Bobnarjem je bila dolga pot. Več dni je hodil brez pravega počitka, kajti vseskozi so morali biti pozorni na zasede, niso imeli dovolj hrane,

niti vode za umivanje. Ker je hitel, je prispel ves uspehan pred vhod v votlino. Iz nje so prišli maršal, Kardelj in Ranković. Kardelja je Bobnar poznal že iz pariza in iz Zadobrova.

Predstavili so ga maršalu. Ta mu je stisnil roko. Stanetu Bobnarju je še danes nerodno, kadar pomisli na tisti trenutek, kajti ni pričakoval, da se bo srečal z maršalom. Potem pase je iznenada znašel pred njim, umazan od dolge poti. Titove prve besede so se nanašale na njegovo počutje. »Spraveval me je, če se počutim dobro,« obnavlja maršalove besede Stane Bobnar. »Videti sem bil res kar precej izčrpan. Zadržal sem mu, da sem zdrav, le da imam za seboj dolgo pot, na katero sem krenil takoj po ofenzivi.«

Maršal mu je takrat na Visu zaupal novo dolžnost. Imenoval ga je za komisarja III. prekomorske brigade, ki je delovala v sestavi 26. dalmatinske udarne divizije. O tem, kako bo izpolnjeval to novo zadolžitev, pa o trenutnem stanju v brigadi in o svetovnem položaju nasploh, se je Stane Bobnar z maršalom, Kardeljem in Rankovićem, ki pa je, kot se spominja, govoril bolj malo, pogovarjal več kot pol ure. Delo komisarja v tej brigadi je bila namreč odgovorna naloga, kajti sestavljali so jo borci raznih narodnosti. Brigada je bila takrat na položaju in pričakovati je bilo, da se bodo Nemci poskušali izkrcati na Visu. Brigada naj bi ob morebitnem napadu branila otok.

»To nepričakovano srečanje z maršalom,« je končal svojo pripoved Stane Bobnar, »je bilo zame veliko presenečenje in nepozabno doživetje.«

DARJA JUVAN

Gradis prodrl na iraški trg

Glede na gospodarski položaj v naši domovini pa na vse večje omejevanje investicij, so se prenekatere slovenske gradbene delovne organizacije odločile za prodor na tržišče neuvrčenih dežel.

Slovensko gradbeništvo bolj kot doslej gradi na tujem tržišču, čeprav prvič morda z manjšim zaslužkom, vendar je takšna dejavnost izhodišče za krepitev mednarodnega sodelovanja in vključevanje v mednarodno delitev dela.

Tudi v največjem slovenskem gradbenem podjetju, GIP Gradisu, so se že pred leti odločili za organiziran nastop na iraškem trgu; že dalj časa pa delajo gradisovci v ZR Nemčiji.

V Iraku gradi Gradis most in vse spremljajoče objekte pri mestu Amara, ki je 400 kilometrov oddaljeno od Bagdada. Pogodbeni vrednost teh del je 20 milijonov ameriških dolarjev. Z mostom pri Amari bodo premostili reko Tigris. Most bo dolg 385 in širok 21 metrov, kar pomeni, da bo po njem tekla štiripisovnica. Poleg mostu bo čez 100 delavcev, ki delajo v Amari, zgradilo še dva nadvoza nad cesto Bagdad — Amara in vse priključne ceste. Le-te so v glavnem štiripasovnice, na nekaterih mestih pa imajo celo osem pasov.

Zaradi previsokih dnevnih temperatur morajo dostikrat betonirati ponoči. Velike težave so imeli z dobavo betona in asfalta, tako da so se odločili postaviti betonarno, ki jo je Gradis razvil, sam izdelal in prilagodil tamkajšnjim potrebam. V Amari ima Gradis tudi svojo asfaltno bazo, ki lahko zmeša do 80 ton asfalta na uro.

V Gradisu predvidevajo, da bodo vsa dela na mostu in obeh nadvozih končana že letos, asfalterka dela na vseh pripadajočih cestah pa do aprila naslednjega leta.

C. PAVLIN

• PO DOLGEM ČASU USKLAJEVANJA IN DOGOVARJANJA

GAST zaživel

S konstitutivno sejo skupščine poslovne skupnosti GAST, v katero so se združili delavci Gradisa, Slovenija cesta — Tehnike in Primorja iz Ajdovščine se je pričelo delo poslovne skupnosti. Za predsednika skupščine so delegati vseh treh delovnih organizacij izvolili Toneta Zaletela, za njegovega namestnika pa Ivana Mlinarja.

Izvoljen je bil tudi izvršni odbor, ki šteje šest članov — iz vsake delovne organizacije po dva.

Želje po skupnem delu treh delovnih organizacij segajo v leto 1973 in že naslednje leto so bile izoblikovane teze samoupravnega sporazuma o združitvi v sozd GAST.

Ker so bili med sprejemanjem zakona o združenem delu napovedani številni novi zvezni in republiški zakoni, je komisija za organizacijska vprašanja GAST, upoštevajoč mnenje registrskega sodišča SRS, prišla do ugotovitve, da je glede na celotno problematiko združitve v sozd GAST zelo odmaknjena. Podprli jo je tudi republiški odbor sindikata gradbenih delavcev. Na referendumu 26. februarja letos je bil sprejet samoupravni sporazum o združitvi v poslovno skupnost GAST, ki je poleti letos tudi začela. Takoj je bila predložena varianta za sklenitev samoupravnega sporazuma o združitvi v poslovno skupnost GAST.

Po dolgem času skupnega dogovarjanja in usklajevanja je torej v Sloveniji prišlo do združitve delavcev treh velikih organizacij združenega dela gradbene stroke. Združeno je približno 15.000 delavcev, kar predstavlja čvrstšo osnovo za premagovanje težav, ki s stabilizacijo še posebno nastopajo v gradbeništvu.

C. PAVLIN

A. ZUPAN